

Богдана
БОЙКО

«Котик і півник»
Григорія Усача
і Сергія
Єфремова.
Київський
міський театр
ляльок.

МАНДРИ НАШИХ ЛЯЛЬКАРІВ

Тільки недавно Київський міський театр ляльок отримав постійне приміщення по вулиці Мировпольській, 1, біля станції метро «Чернігівська» (колишній кінотеатр «Ровесник»). Приміщення, яке орендувалося до цього, було невіграшним з будь-якого погляду, через що театр мав досить обмежене коло глядачів. А от за кордоном Київський міський театр ляльок посправжньому славиться, вистави його добре знані у багатьох країнах.

І нинішнього 1998 року на запрошення театру ляльок з міста Ломжі очолюваний Сергієм Єфремовим колектив зі столиці України з триумфом виступив на фестивалі театрів ляльок під назвою «Театр у валізі». Ця назва — символ і девіз фестивалю, на якому вистава «Котик та півник» Григорія Усача і Сергія Єфремова отримала найвищу нагороду фестивалю — «За найкращу реалізацію ідеї театру у валізі» з творчим застосуванням традиційних «спеціальних ефектів».

Як же виглядають ці традиційні спеціальні ефекти? У виставі «Котик та півник», поставленій у фольклорному стилі, діють ляльки-петрушки, тобто ляльки-рукавички. Саме з такими ляльками найлегше гратися дітям і, відповідно, саме за такими ляльками їм цікаво спостерігати. За твердженням

режисера вистави Сергія Єфремова, якраз найтрадиційніші і найпростіші з технічного боку прийоми викликають у глядачів найбільший захват. Наприклад, вмивається котик — вода хлюпає, рубає півник дрова — тріски розлітаються, пічку натопили — дим пішов... Справа у тім, що на Заході ляльки майже втратили оцю безпосередність, стали зумисно складними. А відомо ж, до речі, чим простіша іграшка, тим сильніше вона розвиває уяву, тим більші можливості в ній закладено, тим ширший простір для несподіванок.

Фестиваль «Театр у валізі» — підкреслено камерний. «У валізі» цей театр тому, що для вистави потрібно порівняно мало речей. І театрів запрошено небагато — всього десять: п'ять — польських, п'ять — з інших країн. Україна була представлена на фестивалі Київським міським театром ляльок, Сімферопольським театром ляльок, який також одержав престижну нагороду, і Львівським театром ляльок — побратимом театру ляльок з міста Ломжі.

Київський театр не вперше у Польщі, а вже вп'яте чи вшосте. Особливим успіхом користується у поляків «Вистава про добре чортеня» за казкою французького письменника П'єра Гріпарі, поставлена Сергієм Єфремовим. Твори надзвичайно

відомого у всьому світі казкаря П'єра Гріпарі, на жаль, досі не перекладені українською мовою, оскільки персонажами його п'єс є донедавна заборонені в нас біблійні постаті — Ісус, Діва Марія і, звичайно ж, ангели та чорти. Цього року вистава про добре чортеня була показана на фестивалі у місті Ломжі поза конкурсом і дістала вельми схвальні відгуки. «Нарешті у Польщі ми побачили суто ляльковий театр», — сказав президент польського Центру Міжнародної асоціації лялькарів УНІ-МА Марек Вашкель. Адже на сцені були присутні лише ляльки, а лялькарів глядач не бачив.

Низка польських газетних видань відзначила яскраве оформлення вистави «Котик та півник» Василя Базулі з Полтави, майстерне виконання вистави в цілому.

Впродовж декількох років Київський міський театр ляльок неодноразово брав участь у різноманітних польських театральних фестивалях, зокрема у фестивалі мистецтва для дітей у Познані, фестивалі Вельско-Бялей. А на фестивалі пам'яті Януша Корчака, що проводиться раз на два роки, була показана моновистава «Все буде гаразд» за щоденниками Януша Корчака у виконанні заслуженого артиста України Шарля Фоєрберга (автори п'єси Ірина Уварова і Сергій Єфремов, ре-

Ш. Фоєрберг у виставі «Все буде гаразд» за щоденниками Януша Корчака. Режисер С. Єфремов.

жисер вистави С.Єфремов, художник І.Уварова).

Вистава «Все буде гаразд» завоювала серця глядачів не тільки у Польщі. Так, Шарль Фоєрберг зіграв цю виставу 1996 року на конгресі Міжнародної асоціації лялькарів УНІМА і на Всесвітньому фестивалі театрів ляльок в Угорщині. Спектакль побачили німці і запросили Шарля Фоєрберга до Німеччини. Відтоді актор із цією своєю роботою гастролював там уже тричі. Вистава «Все буде гаразд», можна сказати, об'їздила весь світ — на запро-

шення Німеччини, Австрії, Угорщини, Франції у цих країнах відбувалися покази спектаклю, що підкорювали увагу і душу глядацької зали. В Угорщині і Франції пролог і частина вистави були зіграні французькою мовою, у Польщі вистава повністю гралася польською мовою, у Німеччині — німецькою.

Цього року Шарль Фоєрберг знову повіз спектакль до Німеччини, і глядачі, затамувавши подих, стежили за подіями лялькової п'єси, не соромилися сліз, викликаних трагічним фіналом.

«Все буде гаразд» — трагедія, вирок долі, остання ніч Януша Корчака. Розрахована вистава, ясна річ, на дорослих глядачів. Та кілька років тому в Познані виставу випало грати перед публікою віком 11-12 років. Спершу це викликало побоювання: чи сприйме юний глядач філософське підґрунтя п'єси. Але діти були настільки зосереджені під час перегляду вистави, влаштували такі щирі овації по її закінченні, що не лишалось сумнівів: спадщина геніального педагога Януша Корчака не загинула, а живе в кожному наступному поколінні народу.

Всього вистава «Все буде гаразд» була зіграна 46 разів, більшу частину з них — за кордоном. Серед 30-ти лялькових театрів світу Україна (лише

одна серед колишніх країн СНД) офіційно була представлена на Всесвітньому фестивалі театрів ляльок, що проводився в Угорщині.

Отже, українських лялькарів добре знають і люблять за межами нашої Батьківщини. Нещодавно Київський міський театр ляльок побував на міжнародному фестивалі театрів ляльок у Мінську і на засіданні Міжнародної асоціації лялькарів УНІМА у Бухаресті.

А які заходи готують українські митці на своїй землі? До планів президента центру міжнародної асоціації лялькарів УНІМА Сергія Єфремова входить проведення семінару між харківським театральним інститутом і школою лялькарів польського міста Белосток. Головна мета проведення майбутнього семінару — пошук нових методів у роботі з лялькою.

І насамкінець хочеться порадити з приводу того, що Київський міський театр ляльок відкриє у вересні свій вісімнадцятий сезон цілим рядом прем'єр, серед яких: «Добрий хортон» Юхима Чеповецького, «Бегемотик Бантик» Ірини та Яна Златопольських, «Маленький Мук» за казкою Вільгельма Гауфа. Нарешті театр ненадовго відірветься від гастролей, аби підняти настрій нашим київським глядачам.

КІНО

ТЕАТР

Мистецька хроніка

СИЛУЕТ ДОН ЖУАНА НА РУЇНАХ ЖАМБЕКСЬКОГО ЗАМКУ

«Жамбекський замок» — міжнародний театральний фестиваль на відкритому повітрі, що майже три місяці — з червня по серпень — щороку відбувається у Жамбеку — невеличкому містечку (4 тис. мешканців) неподалік Будапешта. Фестиваль має універсальний характер, оскільки в його межах проходять також супутні програми — виступи музичних, хореографічних і хорових колективів, виставки. Особлива риса, так би мовити, символічна марка фестивалю — показ більшості вистав на дерев'яній сцені біля руїн Жамбекського замку — споруди XV століття. Загалом його іміджева сторона залишається незмінною впродовж усіх років — від афіші до організаційних принципів. Окрім цього, ще є маленька, більш традиційна сцена у місцевому Будинку культури. Оскільки містечко розташоване на 26 км від столиці Угорщини, основна аудиторія — звідти. Організатор та ідейний нат-

хненник — Ірен Матеш, яка потрапила разом з чоловіком сюди з Будапешта багато років тому, отримавши призначення директора у Будинку культури.

Театральна програма фестивалю поділяється на сегменти з власними мікросюжетами. Приводом для одного з них цього року був Мольєрівський «Дон Жуан», свою версію якого презентував Київський Молодий театр. Всього на «околицях» фестивалю було знайдено п'ять версій цієї п'єси, з них — словацький не зміг приїхати, а Будапештський представлений у відеOVERSII. «Живими», крім Київського, були презентовані румунський та угорсько-діаспорський з Румунії. Сцена була дуже невибагливою з мінімумом технічного оснащення, тож українська вистава зазнала певних втрат, адже доводилося шукати на місці нового вирішення деяких сцен. Але київський «Дон Жуан» міг надолужити за рахунок акторської віддачі і

особливої енергетики цього показу. Цікаво, що під час дії, коли вперше йшла мова про Командора, на небі почали з'являтися блискавки, у церкві поруч — бити дзвони, а тінь Дон Жуана раптом упала на руїни, — публіка дуже жваво реагувала на містичну підтримку «оточуючого середовища», як і на саму виставу загалом. Принаймні, увагою мас-медіа і фестивального глядача київська вистава обділена не була. Після цього відбулися два круглі столи за участю відомих критиків. Особливу полеміку викликала кардинальна різниця у тлумаченні образу Сганареля у румунській і київській виставах. Румунська версія мала радикальний фінал — слуга, підкуплений ворогами, вбиває Дон Жуана, і репліка «Де моя платня?» набуває вже зовсім іншого, «іудівського» підтексту, з чим різко контрастувала концепція Київського Молодого, де Сганарель — ледь не ангел-охоронець свого господаря. Тож дискусія виявилася цікавою.

Надія Мірошниченко.